

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นบทสรุปการวิจัยซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอและครูฝึกระดับตำบล
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
4. เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอและครูฝึกระดับตำบลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลในภาคกลาง ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ระหว่างปี 2520 - 2532 ซึ่งในปัจจุบันยังปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกและมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี จาก 6 จังหวัด คือ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี และเพชรบุรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ 135 คนและกลุ่มครูฝึกระดับตำบล 228 คน รวมทั้งสิ้น 363 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม

2.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบ เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

2.2 องค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

ผู้วิจัยหาความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข มูลฐาน 7 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้ครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อนำมาแก้ไขร่วมกับอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย และนำไปทดลองใช้กับครูฝึกระดับตำบลของจังหวัดชัยนาท จำนวน 25 คน เพื่อตรวจสอบสำนวนและความสมบูรณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร 363 คน ได้แบบสอบถามคืน 353 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 97.22 เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วปรากฏว่าเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้จำนวน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.07

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistical package for the social sciences) คำนวณหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1. หาความถี่ และคำนวณค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบ
2. หาความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ของคะแนนวิธีการที่เคยใช้และความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการฝึกอบรม
3. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ของคะแนนองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม

สรุปผลการวิจัย

1. ไม่มีวิธีการฝึกอบรมใดที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในระดับมาก ส่วนใหญ่จะเห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลาง และมีเพียงบางวิธีการที่เหมาะสมน้อย หากแยกสรุปแต่ละวัตถุประสงค์และเนื้อหาจะไดดังนี้

1.1 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่าทุกวิธีการเหมาะสมปานกลาง ยกเว้นกรณีศึกษาที่เห็นว่ามีความเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม

1.2 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคที่สามารถใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่าทั้ง 10 วิธีการ มีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต

1.3 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับโรคสำคัญที่ยุ่ง แผลงวัน และแผลงส่าย เป็นตัวนำได้

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่าทั้ง 8 วิธีการที่มีความเหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการดูงานนอกสถานที่ และการแสดงบทบาทสมมติ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป

1.4 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะ อาการของเด็กที่เป็นโรคขาดสารอาหาร

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่าทั้ง 10 วิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ

1.5 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับผลดีของการให้ทารกกินน้ำนมแม่

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่าทั้ง 8 วิธีการที่มีความเหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การแสดงบทบาทสมมติ และการดูงานนอกสถานที่ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการ

ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป

1.6 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะในเรื่องการจัดตั้ง และดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนยา และเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การแสดงบทบาทสมมติ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอกสถานที่ การประชุมกลุ่มย่อย และการฝึกปฏิบัติ

1.7 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลผู้ป่วย ช็อคเคลื่อน กระจกหัก ได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ก่อนส่งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การระดมสมอง ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการแสดงบทบาท

1.8 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะในการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นโรค อัจจาระร่วง

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การดูงานนอกสถานที่ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต

1.9 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงแหล่งน้ำ ให้สะอาดได้ เช่น การฆ่าเชื้อโรคในน้ำ การกรอง การกวนสารส้ม

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การแสดงบทบาทสมมติ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การบรรยาย และการฝึกปฏิบัติ

1.10 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับวิธีการรักษาอนามัยของ ร่างกายได้ เช่น การแปรงฟันที่ถูกต้อง

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การดูงานนอกสถานที่ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย

1.11 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ถูกต้อง ในการพึ่งตนเองทาง สาธารณสุข โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ทั้ง 10 วิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอก

สถานที่ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม

1.12 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม ในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่น

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ทั้ง 10 วิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ

1.13 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การแสดงบทบาทสมมติ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอกสถานที่ การบรรยาย และการสาธิต

1.14 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ส้วม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคทางเดินอาหาร

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ทั้ง 10 วิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการสาธิต

1.15 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องการวางแผนครอบครัว

ครูฝึกทั้งสองกลุ่มเห็นว่า วิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การดูงานนอกสถานที่ ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการสาธิต

2. ไม่ว่าเนื้อหาอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข วิธีการที่ครูฝึกทั้งระดับจังหวัด - อำเภอ และระดับตำบล เห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การบรรยาย (2) การประชุมกลุ่มย่อย และ (3) การอภิปรายกลุ่ม โดยที่การแสดงบทบาทสมมติ เหมาะสมน้อยที่สุด

3. ไม่ว่าเนื้อหาการอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะ วิธีการที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การสาธิต (2) การฝึกปฏิบัติ และ (3) การบรรยาย สำหรับกรณีศึกษา เห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด

4. ไม่ว่าเนื้อหาการอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุข มีทัศนคติ วิธีการที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การบรรยาย (2) การอภิปรายกลุ่ม และ (3) การประชุมกลุ่มย่อย โดยที่กรณีศึกษาเหมาะสมน้อยที่สุด

5. องค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม ที่เหมาะสมสำหรับอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการสาธารณสุขมูลฐาน

องค์ประกอบที่ครูฝึกทั้งสองกลุ่ม ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมในระดับมากมี 1 องค์ประกอบ คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรและหัวข้อวิชา ส่วนองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมในระดับน้อยมี 1 องค์ประกอบ คือ เพศของอาสาสมัครสาธารณสุข นอกนั้นเป็นองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในระดับปานกลางมี 16 องค์ประกอบ

6. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลพบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 12 วัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ และการระดมสมอง แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ส่วนครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การระดมสมอง เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล

6.2 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคที่สามารถใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการระดมสมองแตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่าทั้งสามวิธี เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.3 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับโรคสำคัญๆ แมลงวัน และแมลงสาบเป็นต้นมาได้

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการประชุมกลุ่มย่อย แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.4 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาการของเด็กที่เป็นโรคขาดสารอาหาร

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการประชุมกลุ่มย่อย แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.5 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะในเรื่องการจัดตั้ง และดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่าการดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล

6.6 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลผู้ป่วย ซื่อเคลื่อน กระตุกหัก ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ก่อนส่งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการสาธิต การฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษา แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่าการสาธิต และการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ส่วนครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.7 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะในการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นโรคอุจจาระร่วง

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกปฏิบัติ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับ

จังหวัด - อำเภอเห็นว่า การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล

6.8 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขสุ่มมีทักษะเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงแหล่งน้ำให้สะอาดได้ เช่น การฆ่าเชื้อโรคในน้ำ การกรอง และการกวนสารส้ม

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการสาธิต การฝึกปฏิบัติ การดูงานนอกสถานที่ และกรณีศึกษาแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ส่วนครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า กรณีศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.9 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขสุ่มมีทักษะเกี่ยวกับวิธีการรักษาอนามัยของร่างกายได้ เช่น การแปรงฟันที่ถูกต้อง

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่ม และกรณีศึกษา แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ส่วนครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การอภิปรายกลุ่ม และกรณีศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

6.10 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขสุ่มมีทัศนคติที่ถูกต้องในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุข โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล

6.11 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม ในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่น

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการระดมสมอง แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การระดมสมอง เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล

6.12 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดำเนินงานนอกสถานที่ และการประชุมกลุ่มย่อย แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดำเนินงานนอกสถานที่เป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ส่วนครูฝึกระดับตำบล เห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อยเป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

7. จากการเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม พบว่าครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มใช้องค์ประกอบที่เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมแตกต่างกัน ดังนี้

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล ใช้องค์ประกอบเรื่อง หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และลักษณะอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ส่วนครูฝึกระดับตำบล ใช้ลักษณะอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. เหตุที่ไม่มีการฝึกอบรมวิธีใด ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งนั้น ไม่มีวิธีการฝึกอบรมวิธีหนึ่งวิธีใดที่เหมาะสมเพียงวิธีเดียว แต่จะต้องใช้หลายวิธีประกอบกันจึงจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ (สมพงษ์เกษมสิน, 2516) ตัวอย่างที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ ในแผนการสอนผู้สื่อข่าวสาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐานกำหนดทั้ง 62 แผนการสอน วิธีการที่ควรใช้ในการฝึกอบรมจะมีวิธีการมากกว่า 2 วิธีขึ้นไป

2. ความคิดเห็นของครูฝึกที่มีต่อวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรมทั้ง 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านความรู้

2.1.1 วัตถุประสงค์ด้านความรู้: ไม่ว่าเนื้อหาการอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข วิธีการที่ครูฝึกทั้งระดับจังหวัด - อำเภอ และระดับตำบล เห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การบรรยาย (2) การประชุมกลุ่มย่อย และ (3) การอภิปรายกลุ่ม โดยที่การแสดงบทบาทสมมติเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการบรรยายเป็นวิธีที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ฟังได้ทราบ เข้าใจ หรือยอมรับข้อความหรือเรื่องราวที่ผู้พูดเสนอ โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขที่ไม่มีความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ยิ่งจำเป็นต้องใช้วิธีการบรรยาย ซึ่งสอดคล้องกับ Odiorne (1970) ที่กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมว่า ถ้าผู้เข้ารับการอบรมไม่มีความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องที่อบรม ต้องใช้วิธีการแบบวิทยากรเป็นศูนย์กลางซึ่งได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การประชุมปรึกษา เป็นต้น ส่วนการประชุมกลุ่มย่อยเป็นวิธีการแบ่งกลุ่มย่อยจากกลุ่มใหญ่ เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหา อาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือคนละปัญหาในช่วงเวลาที่กำหนด เป็นการแก้ปัญหาจากผู้เข้ารับการอบรมที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ ให้มีโอกาสดแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการอบรมมากขึ้น สำหรับการอภิปรายกลุ่ม เป็นการอภิปรายระหว่างผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 6-20 คน ในเรื่องที่สนใจหรือมีประโยชน์ร่วมกัน มีลักษณะเป็นกันเอง โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเต็มที่ เป็นการรวบรวมความคิด ตลอดจนประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจช่วยในการแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติที่ดี ทั้งการประชุมกลุ่มย่อยและการอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ Knowles (1980) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเกิดผลดีต่อเมื่อให้ผู้ใหญ่ หรือผู้เข้ารับการอบรม มีอิสระในการคิด อภิปราย และใช้ประสบการณ์ที่ เขามีอยู่มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมอื่น ๆ และต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการอบรมมากที่สุด ส่วนการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่เหมาะสมน้อยสำหรับวัตถุประสงค์ด้านนี้ เนื่องจากการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีทักษะในการแสดงออก และมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะวิเคราะห์ ตรวจสอบ - แก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้เพื่อเปลี่ยนทัศนคติ พัฒนาทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และเพื่อเปิดโอกาสให้แสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่ม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลัก ของเจลิม วราวิทซ์, สตีฟ อัสวีโด และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) ที่กล่าวถึงการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แบบรายวิชา วิธีการที่เหมาะสม คือ การอภิปรายทั่วไป การบรรยาย การประชุม และการสอนแบบโปรแกรม และสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดขึ้น เพื่อให้ครูฝึกระดับตำบล ใช้สอนอาสาสมัครสาธารณสุข โดยกำหนดวิธีการที่ใช้คือ การบรรยาย

การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ

แต่ถ้าหากแยกอภิปรายแต่ละวัตถุประสงค์ตามเนื้อหา จะพบว่า

2.1.2 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำแผนสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทุกวิธีที่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นกรณีศึกษาที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมในสามอันดับแรก คือ การฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีที่นักทฤษฎีหรือแนวความคิดที่ได้เรียนรู้มาทดลองปฏิบัติจริง ๆ ตอนท้ายการอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นวิธีการที่ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมาก ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาที่เป็นแบบแผน ขั้นตอน มีความยุ่งยาก ถ้าใช้วิธีการอื่นอาจจะไม่เหมาะสมเพราะวัตถุประสงค์ของเนื้อหาต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถจัดทำแผนสาธารณสุขระดับหมู่บ้านได้ จึงต้องให้มีการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ส่วนกรณีศึกษาเป็นวิธีการที่ใช้ฝึกในการแก้ปัญหาที่มีเรื่องราวหรือสถานการณ์มาให้ จึงไม่เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง

2.1.3 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคที่สามารถใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้ ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทุกวิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน กำหนดวิธีการที่ควรใช้ คือ การบรรยาย การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติ

2.1.4 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับโรคสำคัญที่ยุ่งแมลงวัน และแมลงสาบเป็นตัวนำได้ ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่ามี 8 วิธีที่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การดูงานนอกสถานที่ และการแสดงบทบาทสมมติที่เหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขเคยมีประสบการณ์บ้าง เพียงแต่ครูฝึกถ่ายทอดความรู้บางส่วน หรือให้อ่านแบบเรียนด้วยตนเอง แล้วนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน ก็เป็นวิธีที่เหมาะสมแล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้ วิธีการดูงานนอกสถานที่ ซึ่งจะต้องใช้เวลาและงบประมาณมาก ซึ่งไม่สอดคล้อง

คล้องกับสภาพเศรษฐกิจของชุมชน หรือการแสดงบทบาทสมมติที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่ม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเฉลิม วราวิทย์, สดใส อัสวีไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย และการศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง

2.1.5 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะอาการของเด็กที่เป็นโรคขาดสารอาหาร ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทุกวิธีมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมในสามอันดับแรกคือ การบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีความรู้มาก่อน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่ครูฝึกเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ก่อนแล้วจึงใช้วิธีสาธิต เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นของจริง โดยครูฝึกแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดไว้ วิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ และผลการวิจัยของบุญเลิศ ไพบรินทร์ (2530) และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533) ที่พบว่า ถ้าต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การบรรยาย

2.1.6 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับ ผลดีของการให้ทารกกินนมแม่ ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่ามี 8 วิธีการที่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการแสดงบทบาทสมมติ และการดูงานนอกสถานที่ที่เหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขเคยมีประสบการณ์มาบ้าง เพียงแต่ครูฝึกถ่ายทอดความรู้บางส่วนหรือให้อ่านแบบเรียนด้วยตนเองแล้ว นำประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน ก็เป็นวิธีที่เหมาะสมแล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการดูงานนอกสถานที่ ซึ่งจะต้องใช้เวลาและงบประมาณมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของชุมชน หรือการแสดงบทบาทสมมติที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมโดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเฉลิม วราวิทย์, สดใส อัสวีไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) ที่กล่าวถึงวิธีการฝึกอบรมที่ควรใช้กับการให้ความรู้แบบรายวิชา คือ การอภิปรายทั่วไป การบรรยาย การประชุม และการสอนแบบโปรแกรม และแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดไว้ว่าวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย และการศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง

รวมทั้งผลการวิจัยของบุญเลิศ ไพบรินทร์ (2530) และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533) ที่พบว่า วิธีที่เหมาะสมที่สุดกับการให้ความรู้ คือ การบรรยาย

2.2 ด้านทักษะ

2.2.1 วัตถุประสงค์ด้านทักษะ: ไม่ว่าเนื้อหาการอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะ วิธีการที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การสาธิต (2) การฝึกปฏิบัติ และ (3) การบรรยาย สำหรับ กรณีศึกษา เห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการสาธิตเป็นการแสดงให้ผู้เข้ารับการอบรม เห็นถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือ หรือ การทดลองต่าง ๆ เหมาะสำหรับการฝึกอบรมที่เน้นด้านความชำนาญ โดยเฉพาะโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ที่มีเป้าหมายต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง หลังจากการอบรมสิ้นสุด โดยปกติแล้วการสาธิตจะไม่ใช้ตามลำพัง แต่จะใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การอภิปราย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเจลิม วราวิกษ์, สดใส อัศววิไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) ที่กล่าวถึงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะ ได้แก่ การสาธิต สถานการณ์จำลองและ เครื่องช่วยฝึก และยังสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ ส่วนกรณีศึกษา ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด อาจจะเนื่องจากเป็นวิธีการที่ใช้ฝึกในการตัดสินใจแก้ปัญหา ที่มีเรื่องราวหรือสถานการณ์มาให้ จึงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ ให้นักลงมือปฏิบัติมากกว่า

แต่ถ้าแยกอภิปรายแต่ละวัตถุประสงค์ตามเนื้อหาจะพบว่า

2.2.2 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะในเรื่องการจัดตั้งและดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการแสดงบทบาทสมมติที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอกสถานที่ การประชุมกลุ่มย่อย และการฝึกปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเนื่องจากการดูงานนอกสถานที่เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นการปฏิบัติจริง ๆ ช่วยขยายแนวความคิด เน้นความเข้าใจได้ดี และถูกต้องตามความเป็นจริงมากกว่าที่จะรับฟังโดยไม่มีโอกาสเห็นการปฏิบัติงานจริง เพื่อจะให้ผู้เข้ารับการอบรมนำแนวทางที่พบเห็นมาจัดตั้งและดำเนินงานในหมู่บ้านของตน ส่วนการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีทักษะในการแสดงออก และมีผู้ภาวะเพียงพอที่จะวิเคราะห์ ตรวจสอบ

สอบ-แก้ปัญหา เพราะถ้าผู้แสดงบางคนแสดงไม่ดีก็จะทำให้ผู้ดูไม่สามารถเข้าใจปัญหา หรือ เรื่องราวที่แสดง ได้อย่างสมบูรณ์รวมทั้งในสถานการณ์จริง ทั้งผู้แสดงและผู้ดูก็อาจไม่สามารถ นำแนวทางไปปรับใช้กับชีวิตจริงได้ เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมงานมา เกี่ยวข้อง

2.2.3 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล ผู้ป่วยข้อเคลื่อน กระดูกหัก ได้อย่างปลอดภัย ก่อนส่งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการระดมสมองที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วน วิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งอาจจะเนื่องจากเนื้อหาวิชามีความสำคัญจำเป็นต้องให้ผู้เข้ารับ การอบรมลงมือปฏิบัติจริงจึงไม่เหมาะที่จะใช้การระดมสมอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้ คือ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และผลการวิจัยของดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533) พบว่า ถ้าวัตถุประสงค์ต้องการให้มีการนำไปประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสม คือ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษา การสาธิต เป็นต้น

2.2.4 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะ ในการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นโรคอุจจาระร่วง ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้น การดูงานนอกสถานที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสม สูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ซึ่งอาจจะเนื่องจากลักษณะ เนื้อหาวิชาเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขยังขาดความรู้และประสบการณ์ จำเป็นต้องอาศัย วิชาการเป็นหลักในการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งแสดงขั้นตอนต่าง ๆ ในการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ ผู้เข้ารับการอบรม ดูเป็นตัวอย่าง และให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญ ไม่จำเป็นต้องใช้การดูงานนอกสถานที่ ที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมการและ งบประมาณมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเลิศ ไพรินทร์ (2530) และ ดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533) ที่พบว่า ถ้าต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้าน ทักษะ วิธีการที่เหมาะสมคือ การบรรยาย

2.2.5 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุง แหล่งน้ำให้สะอาดได้ เช่น การฆ่าเชื้อโรคในน้ำ การกรอง การกวนสารส้ม ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการแสดงบทบาทสมมติที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การ บรรยาย และการฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวอาสาสมัครสาธารณสุข ไม่จำเป็นต้องใช้การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยทักษะการแสดงออกเพียงแต่

ครูฝึกแสดงแสดงขั้นตอนการปรับปรุงแหล่งน้ำ และให้ลองปฏิบัติตาม ผู้เข้าอบรมก็สามารถทำได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง

2.2.6 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะ เกี่ยวกับวิธีการรักษาอนามัยของร่างกายได้ เช่น การแปรงฟันที่ถูกวิธี ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการดูงานนอกสถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการบรรยาย ซึ่งอาจเนื่องมาจากเนื้อหาเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้และประสบการณ์อยู่แล้ว เพียงแต่ให้ครูฝึกแสดงขั้นตอนการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เข้ารับการอบรมก็สามารถลงมือปฏิบัติตามได้ ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการดูงานนอกสถานที่ ซึ่งต้องใช้เวลาและงบประมาณมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมโดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเจลิม วราวิทย์, สดใส อัครวิไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) และแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การอภิปราย การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง

2.3 ด้านทัศนคติ

2.3.1 วัตถุประสงค์ด้านทัศนคติ: ไม่ว่าเนื้อหาการอบรมจะเป็นเรื่องใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติ วิธีการที่ครูฝึกเห็นว่าเหมาะสมสามอันดับแรก คือ (1) การบรรยาย (2) การอภิปรายกลุ่ม และ (3) การประชุมกลุ่มย่อย โดยที่กรณีศึกษาเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการบรรยายนอกจากจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลความรู้แล้ว ยังสามารถกระตุ้นชักชวน และมีอิทธิพลในการโน้มน้าวจิตใจผู้เข้ารับการอบรมให้เปลี่ยนทัศนคติได้ด้วย ส่วนกรณีศึกษาที่เห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุดอาจจะเนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายใต้อาณัติที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ประกอบกับมีการนำวิธีการนี้มาใช้ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ จึงทำให้ครูฝึกไม่มีความมั่นใจในการที่จะนำมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดวิธีการที่ควรใช้คือ การบรรยาย การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การดูงานนอกสถานที่ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากแบบเรียนด้วยตนเอง รวมทั้งผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich (1972) Neider (1981) และบุญเลิศ ไพบรินทร์ (2530) ที่พบว่า ถ้าต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีการที่ควรใช้ คือ การแสดงบทบาทสมมติ การบรรยาย และการอภิปรายกลุ่ม

ถ้าหากแยกสรุปแต่ละวัตถุประสงค์ตามเนื้อหาจะพบว่า

2.3.2 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ถูกต้องในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุข โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทั้ง 10 วิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอกสถานที่ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีที่นำผู้เข้ารับการอบรม ไปศึกษาจากสภาพการณ์จริงด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสนใจ และความกระตือรือร้น โดยเฉพาะเนื้อหาที่ต้องการให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ถ้าจัดให้อาสาสมัคร ได้เห็นหมู่บ้าน หรือตำบลใกล้เคียงที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองทางด้านสาธารณสุข ก็จะทำให้ เขาได้เกิดความคิดเป็นแรงกระตุ้นให้พวกเขาพยายามที่จะดำเนินการในชุมชนของตน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเจลิม วราวิทซ์, สดใส อัครวิไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) ที่กล่าวถึงการฝึกอบรมที่เสริมสร้างทัศนคติ วิธีการที่ควรใช้คือ การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ การดูงานนอกสถานที่ การฝึกการรับรู้ และเกม รวมทั้งผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich (1972) ; Neider (1981) และบุญเลิศ ไพรินทร์ (2530) ที่พบว่า ถ้าต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีการที่ควรใช้คือ การแสดงบทบาทสมมติ การบรรยาย และการอภิปรายกลุ่ม

2.3.3 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ติดต่อกการทำงานเป็นทีมในการแก้ปัญหาสาธารณสุขท้องถิ่น ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทุกวิธีการมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเป็นเรื่องที่ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และประสบการณ์อยู่แล้ว จึงควรใช้วิธีการแบบกลุ่มเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Odiorne, 1970) ซึ่งได้แก่ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย กรณีศึกษา การสาธิต การดูงานนอกสถานที่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่ม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของเจลิม วราวิทซ์, สดใส อัครวิไล และสุภาศิริ อมาตยกุล และผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich; Neider; บุญเลิศ ไพรินทร์ และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533) พอสรุปได้ว่า วิธีการที่เหมาะสมคือ การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ การดูงานนอกสถานที่ การบรรยาย การระดมสมอง การสาธิต

2.3.4 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ติดต่อกการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการแสดงบทบาทสมมติที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูง

ในสามอันดับแรก คือ การดูงานนอกสถานที่ การบรรยาย และการสาธิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาวิชาเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวอาสาสมัครสาธารณสุขอยู่แล้ว โดยส่วนใหญ่สามารถพบเห็นอยู่ทั่วไปตามบ้านเรือน จึงไม่จำเป็นต้องใช้การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องใช้ทักษะในการแสดงออก อาจทำให้ยุ่งยากมากเกินไป ส่วนการที่ครูฝึกเห็นว่าควรจะใช้การดูงานนอกสถานที่ อาจจะต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการที่จะนำยาสมุนไพรมารักษาโรคได้ทันที ไม่ต้องนำไปแสดงในชั้นเรียน และยังสามารถคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ชัดเจนกว่าการใช้วิธีอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับผลการวิจัยทั้งของต่างประเทศและในประเทศ รวมทั้งแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน กำหนดวิธีการที่ควรใช้ ก็เป็นข้อยืนยันได้ว่าการที่ครูฝึกจะเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมใด นอกจากจะพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักแล้วยังต้องพิจารณาเนื้อหาวิชาที่จะใช้ในการอบรมประกอบด้วย (United Nations, 1966)

2.3.5 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคทางเดินอาหาร ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าทั้ง 10 วิธีการเหมาะสมปานกลาง ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการสาธิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบรรยายนอกจากจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการให้ความรู้แล้ว ยังสามารถกระตุ้น ชักชวน และมีอิทธิพลในการโน้มน้าวจิตใจผู้เข้ารับการอบรมให้เปลี่ยนทัศนคติ ประกอบกับลักษณะเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องที่สำคัญ จำเป็นต้องใช้วิทยากรเป็นหลักในการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich (1972) Neider (1981) บุญเลิศ ไพบรินทร์ (2530) ที่พบว่า ถ้าต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีการที่เหมาะสมคือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ

2.3.6 เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทัศนคติที่ถูกต้อง ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าวิธีการส่วนใหญ่เหมาะสมปานกลาง ยกเว้นการดูงานนอกสถานที่ที่เหมาะสมน้อย ส่วนวิธีการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมสูงในสามอันดับแรก คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการสาธิต ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องสำคัญ ประกอบกับผู้เข้ารับการอบรมอาจจะยังไม่เห็นความสำคัญหรือไม่เข้าใจเรื่องนี้ต่อนอจึงจำเป็นต้องให้วิทยากรเป็นผู้ถ่ายทอด พร้อมทั้งโน้มน้าวให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนทัศนคติให้ถูกต้อง ส่วนการดูงานนอกสถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย อาจจะเนื่องมาจากเป็นวิธีการที่ต้องใช้เวลาเตรียมการและงบประมาณมาก รวมทั้งเป็นวิธีการที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich; Neider และบุญเลิศ ไพบรินทร์ ที่พบว่า ถ้าต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยน

แปลงทัศนคติ วิธีการที่เหมาะสมคือ การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม และการบรรยาย

3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีต่อวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ด้านความรู้ ปรากฏว่าครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาแยกวัตถุประสงค์ตามเนื้อหา ถ้าวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ และการระดมสมองแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว มากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูฝึกระดับตำบลพิจารณาเห็นว่าการที่จะอบรมให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับความรู้ นอกจากจะได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีแล้ว ควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นการปฏิบัติงานจริง ๆ เพื่อช่วยขยายแนวความคิด เพิ่มความเข้าใจได้ดี ถูกต้องตามความเป็นจริงมากกว่าที่จะได้รับฟังโดยไม่มีโอกาสเห็นการปฏิบัติงานจริง ส่วนครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การระดมสมอง เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเป็นเนื่องจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ พิจารณาเห็นว่าการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข ถ้าจะให้เกิดผลดีควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการร่วมแรงร่วมใจระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ไม่มีข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ เมื่อได้ความคิดเห็นมากพอแล้วจึงค่อยอภิปราย เพื่อหาความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อจะได้นำไปจัดทำแผนสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคที่สามารถใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้ พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และการระดมสมอง แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า ทั้ง 3 วิธีเป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ อาจเป็นเพราะครูฝึกระดับตำบลพิจารณาเห็นว่าถ้าจะอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขให้ประสบผลสำเร็จควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการอบรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดไว้ ซึ่งนั่นก็คือให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

อย่างอิสระมีลักษณะแบบกันเอง เพื่อให้เขานำประสบการณ์ของแต่ละคนออกมาแลกเปลี่ยนกัน และผลที่จะเกิดตามมาก็คือ การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุ และชุมชนในที่สุด

วัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับโรคสำคัญที่ยุง แมลงวัน และแมลงสาบเป็นตัวนำได้ และเกี่ยวกับลักษณะอาการของเด็กที่เป็นโรคขาดสารอาหาร พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการประชุมกลุ่มย่อย แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับตำบล เห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูฝึกระดับตำบล นิยามเห็นว่า การอบรมถ้าจะให้บังเกิดผลสำเร็จควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และอสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนดไว้

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีต่อวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ด้านทักษะ ปรากฏว่าครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเป็นเพราะครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ นิยามเห็นว่า ในการฝึกอบรมถ้าต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง วิธีที่ดีที่สุดคือ ต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะอาจจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม มีวิทยากรคอยให้คำแนะนำโดยใกล้ชิด ส่วนครูฝึกระดับตำบล เห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ทั้งนี้อาจจะเป็นเนื่องจากครูฝึกระดับตำบล ซึ่งมีความใกล้ชิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ นิยามเห็นว่า การที่จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมากที่สุด ทั้งความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลต่างสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน (2528) กำหนด

แต่เมื่อพิจารณาแยกวัตถุประสงค์ตามเนื้อหา ถ้าวัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะในเรื่องการจัดตั้ง และดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเป็นเนื่องจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ นิยามเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถจัดตั้ง และดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนยาและเวชภัณฑ์ ประจำหมู่บ้าน การที่จะให้บรรลุมัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสเห็นการปฏิบัติงานจริง เพื่อช่วยสร้างความสนใจและความกระตือรือร้นให้เกิดกับผู้เข้ารับการอบรม ในการที่จะนำแนวทางที่พบเห็นมาจัดตั้งและดำเนินงานในชุมชนของตน

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะ เกี่ยวกับการประชุมพยาบาลผู้ป่วยข้อเคลื่อน กระดูกหัก ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ก่อนส่งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการสาธิต การฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และกรณีศึกษา แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากครูฝึกระดับจังหวัด-อำเภอ นิยามา เห็นว่าการที่จะอบรมให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความชำนาญ เกี่ยวกับการประชุมพยาบาลผู้ป่วย วิธีการที่จะทำให้เกิดผลดังกล่าวได้ผู้เข้ารับการอบรมจะต้อง ได้เห็นขั้นตอนที่ครูฝึกแสดงให้เห็น ตัวอย่าง หลังจากนั้นก็ให้ทุกคนฝึกปฏิบัติเหมือนกับที่ครูฝึกแสดง โดยครูฝึกคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ส่วนครูฝึกระดับตำบลเห็นว่าการประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม และกรณีศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ อาจจะเนื่องจากครูฝึกระดับตำบลนิยามาเห็นว่าการที่จะทำให้บรรลุมัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรจะเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมากที่สุดนั่นคือ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางบรรยากาศเป็นกันเอง โดยเน้นให้นำประสบการณ์ของแต่ละคนที่เคยพบผู้ป่วยแล้วใช้วิธีใดในการช่วยเหลือ ซึ่งความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล สอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. (2528) และผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich (1972) Neider (1981) บุญเลิศ ไพรินทร์ (2530) และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533)

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะในการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกปฏิบัติ แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การฝึกปฏิบัติเป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล ซึ่งความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ สอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. (2528)

วัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะ เกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงแหล่งน้ำสะอาดได้ เช่น การฆ่าเชื้อโรคในน้ำ การกรอง การทวนสารส้ม พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการสาธิต การฝึกปฏิบัติ การดูงานนอกสถานที่ และกรณีศึกษา แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การสาธิต

การฝึกปฏิบัติ และการดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว มากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเนื่องมาจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ พิจารณาเห็นว่า การที่จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ จะต้องให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เห็นการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะนำไปปฏิบัติ หรือมีการแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างละเอียด หลังจากนั้นให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้มีโอกาสลองทำดูเอง โดยครูฝึกจะคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ส่วนครูฝึกระดับตำบลเห็นว่า การฝึกศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carroll, Paine and Ivanvich (1972) Neider (1981) บุญเลิศ ไพบรินทร์ (2530) และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล (2533)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีทักษะ เกี่ยวกับวิธีการรักษาอนามัยของร่างกายได้ เช่น การแปรงฟันที่ถูกวิธี พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่ม และการฝึกศึกษา แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเนื่องมาจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ พิจารณาเห็นว่าวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ ต้องให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย อาจจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม มีวิทยากรคอยให้คำแนะนำ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และ อสม. (2528) ส่วนครูฝึกระดับตำบล เห็นว่าการอภิปรายกลุ่ม และการฝึกศึกษา เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เนื่องจากครูฝึกระดับตำบล อาจจะพิจารณาเห็นว่าถ้าจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมากที่สุด โดยนำเอาประสบการณ์ของแต่ละคนเคยใช้มาแลกเปลี่ยนกัน เพราะเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องใกล้ตัวทุกคน และบางคนอาจจะเคยประสบกับตนเองมาแล้ว จะได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมช่วยถ่ายทอดวิธีการให้กับคนอื่นได้นำไปใช้ต่อไป ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ Carroll, Paine and Ivanvich; Neider; บุญเลิศ ไพบรินทร์ และดวงจันทร์ อ่าววิจิตรกุล

3.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึก 2 กลุ่ม ที่มีต่อวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ด้านทัศนคติ ปรากฏผลว่าครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดูงานนอกสถานที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรมมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเนื่องมาจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ พิจารณา

เห็นว่า การที่จะให้บรรล่วัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เห็นการปฏิบัติงานจริง ๆ เพื่อช่วยขยายแนวความคิด เพิ่มความเข้าใจได้ดี และถูกต้องตามความเป็นจริง มากกว่าที่จะได้รับฟังโดยมิได้มีโอกาสเห็นการปฏิบัติงานจริง ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งวิธีการฝึกอบรมโดยพิจารณาวัตถุประสงค์เป็นหลักของ เฉลิม วราวิทย์, สดใส อัสวีไล และสุภาศิริ อมาตยกุล (2524) และแผนการสอน ผสส. และ อสม. (2528)

แต่เมื่อพิจารณาแยกวัตถุประสงค์ตามเนื้อหา ถ้าวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการนั่งตนเองทางสาธารณสุข โดยเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล โดยที่รายละเอียดได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีทัศนคติที่ต่องานเป็นทีมในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่น พบว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการระดมสมอง แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การระดมสมอง เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเนื่องจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ พิจารณาเห็นว่า ถ้าจะให้บรรล่วัตถุประสงค์ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Odiorne, 1970) โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ปราศจากกฎเกณฑ์หรือข้อจำกัด จะก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้รู้จักเคารพและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นทีมเกิดขึ้นได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีทัศนคติที่ต่องานใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค ปรากฏว่าครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการดูงานนอกสถานที่ และการประชุมกลุ่มย่อย แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เห็นว่า การดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับตำบล สำหรับรายละเอียดได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่วนครูฝึกระดับตำบล เห็นว่า การประชุมกลุ่มย่อย เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เนื่องจากครูฝึกระดับตำบลพิจารณาเห็นว่าถ้าจะให้บรรล่วัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Odiorne, 1970) โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง บรรยายภาคเป็นกันเอง ช่วยให้ผู้ที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมมากขึ้น

4. องค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม ผลการวิจัยปรากฏว่า องค์ประกอบที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมในระดับมากมี 1 องค์ประกอบ คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรและหัวข้อวิชา ซึ่งลักษณะเนื้อหาสาระของหลักสูตรการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน โดยสรุปประกอบด้วย หลักการฝึกอบรม หลักการของโครงการสาธารณสุขมูลฐาน และวิธีดำเนินโครงการสาธารณสุขมูลฐาน โดยที่เนื้อหาดังกล่าวมีความแตกต่างกันทั้งในด้านจุดมุ่งหมายและรายละเอียดของเนื้อหาวิชา และองค์ประกอบที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มใช้เป็นเกณฑ์ในระดับปานกลางมี 16 องค์ประกอบ ส่วนองค์ประกอบที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มใช้เป็นเกณฑ์ในระดับน้อยมี 1 องค์ประกอบ คือ เพศของอาสาสมัครสาธารณสุข ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มไม่สามารถกำหนดเพศของผู้เข้ารับการอบรมได้ ในการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ละครั้ง ผู้เข้ารับการอบรมจะมีทั้งเพศหญิงและเพศชายปะปนกันมากบ้างน้อยบ้าง ถ้าจะนำเอาองค์ประกอบข้อนี้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพการอบรมจริง

5. เมื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม ปรากฏว่า ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่ม ใช้องค์ประกอบเรื่อง หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และลักษณะอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุข แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมากกว่าครูฝึกระดับตำบล อาจจะเนื่องจากครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการฝึกอบรมต่าง ๆ มาก เนื่องจากได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมอยู่เสมอ หรือบางส่วนได้มีโอกาสศึกษาต่อ ทำให้เข้าใจหลักการเรียนรู้ของบุคคลดี จึงใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมาก ส่วนครูฝึกระดับตำบลใช้ลักษณะอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมากกว่าครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูฝึกระดับตำบลเป็นผู้ใกล้ชิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมาก จึงทำให้ทราบข้อมูลถึงลักษณะอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุขว่าแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างไร บางอาชีพอาจจะทำงานไม่เป็นเวลา บางอาชีพอาจจะว่างเป็นช่วง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ครูฝึกก็จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในการเลือกวิธีการฝึกอบรมได้เหมาะสมกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สำหรับโครงการสาขารณสุขมูลฐาน

1. ในการฝึกอบรมครูฝึกของโครงการสาขารณสุขมูลฐาน ควรจะมีการเอาวิธีการฝึกอบรมประเภทกลุ่ม มาใช้ในการอบรมครูฝึกให้มากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการฝึกอบรมที่ครูฝึกระดับตำบลเห็นว่ามีเหมาะสมกับการอบรมอาสาสมัครอาสาสมัคร ในวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการที่ครูฝึกทั้ง 2 กลุ่มเคยใช้ในการอบรม ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก จากการศึกษาทั้งในหลักสูตร และแผนการสอน วิธีการที่แนะนำให้ครูฝึกใช้ในการอบรมก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูฝึก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการที่ครูฝึกไม่ได้รับการฝึกหัดให้ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ขาดประสบการณ์ และความมั่นใจ เมื่อจะต้องจัดอบรมจึงเลือกใช้วิธีการที่คุ้นเคย หรือถนัด

2. ในการฝึกอบรมครูฝึกของโครงการสาขารณสุขมูลฐาน ควรจะมีการนำหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มาทบทวนในการอบรมครูฝึกระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากผลการวิจัยพบว่า ครูฝึกส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาทางสาขารณสุขมูลฐานเป็นอย่างดี แต่ในเรื่องกระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่ยังคงขาดความชำนาญในการนำวิธีการฝึกอบรมต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้จาก วิธีการฝึกอบรมที่ครูฝึกเห็นว่าเหมาะสมกับการอบรมอาสาสมัครสาขารณสุข ส่วนใหญ่สอดคล้องกับแผนการสอน ผสส. และอสม. ที่สำนักงานคณะกรรมการการสาขารณสุขมูลฐานกำหนด แต่เมื่อครูฝึกจะนำวิธีการฝึกอบรมไปใช้กับการอบรมจริง ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการบรรยายกับทุกวัตถุประสงค์เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติ ประกอบกับครูฝึกส่วนใหญ่ใช้องค์ประกอบเรื่อง เนื้อหาสาระของหลักสูตรและหัวข้อวิชา เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ถ้าได้มีการทบทวนความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรของโครงการให้กับครูฝึกอยู่เสมอ โดยเน้นเรื่องกระบวนการฝึกอบรมเป็นหลัก ซึ่งก็จะทำให้ครูฝึกสามารถเลือกวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการอบรมอาสาสมัครสาขารณสุข ได้ดียิ่งขึ้น

3. ในการอบรมอาสาสมัครสาขารณสุขของโครงการสาขารณสุขมูลฐานในภาคกลาง ควรจะนำเอาวิธีการฝึกอบรมหลาย ๆ วิธีมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้วัตถุประสงค์

หนึ่ง จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีวิธีการฝึกอบรมวิธีใดวิธีหนึ่งเหมาะสมที่สุดเพียงวิธีเดียวกับการฝึกอบรมใน 1 วัตถุประสงค์

สำหรับการวิจัย

1. ควรจะมีการศึกษาวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานต่อไปในภาคอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะศึกษาความคิดเห็นของครูฝึกในระดับต่าง ๆ แล้ว ควรจะศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการอบรมด้วย
2. ควรมีการศึกษาปัญหาในการใช้วิธีการฝึกอบรมของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้วิธีการฝึกอบรมแต่ละวิธีมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาวิธีการฝึกอบรมต่าง ๆ ในลักษณะการทดลอง (Experimental research design) หรือวิจัยประเภทกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย